

CONSILIUL LEGISLATIV

AVIZ

referitor la propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă

Analizând propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (b176/27.03.2024), transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa nr. XXXV/1735/02.04.2024 și înregistrată la Consiliul Legislativ cu nr. D385/03.04.2024,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 73/1993, republicată, cu completările ulterioare, și al art. 33 alin. (3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ, cu modificările ulterioare,

Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

1. Propunerea legislativă are ca obiect modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Intervențiile legislative preconizate sunt argumentate în Expunerea de motive prin faptul că *„Este de notorietate că procesele civile se întind pe o durată foarte lungă în România. Întârzierea soluționării acestora în calea de atac a apelului se datorează, printre altele, și faptului că părțile au posibilitatea de a propune probe ce nu au fost invocate în mod intenționat, cu rea-credință, în primă instanță, pronunțându-se astfel o hotărâre ușor criticabilă de către partea care a preconstituit acest scenariu (și care, desigur, se va folosi de noile probe pentru prima dată în apel).*

Totodată, în mod nejustificat este permis părții să propună în apel probe pe care le-a invocat inițial în judecata în primă instanță și pentru care a intervenit decăderea imputabilă părții, statul încurajând în acest fel abuzuri procesuale și încălcarea rolului instanțelor. Oferirea unei a doua șanse părții, prin desconsiderarea efectelor acestei sancțiuni, dovedește o incoerență a statului în abordarea proceselor și produce, după cum vom vedea, mai multe neajunsuri ce trebuie eliminate”.

2. Prin conținutul său normativ, propunerea legislativă face parte din categoria legilor ordinare, iar în aplicarea dispozițiilor art. 75 alin. (1) din Constituția României, republicată, prima Cameră sesizată este Senatul.

3. Precizăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se pronunță asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

4. Referitor la soluțiile legislative preconizate, prin care se restricționează categoriile probelor noi care, sub sancțiunea decăderii, pot fi invocate în cererea de apel, respectiv în întâmpinarea intimatului, este de reflectat dacă prin faptul că se impun condiții mai restrictive decât cele *de lege lata* pentru exercitarea apelului, nu se aduce atingere prevederilor constituționale ale **art. 24 privind dreptul la apărare**, privit și ca o componentă a **dreptului la un proces echitabil**, și ale **art. 129 referitoare la folosirea căilor de atac**, sau acestea pot fi considerate ca fiind în marja de apreciere a legiuitorului.

În acest sens, menționăm că, *de lege lata*, în aplicarea prevederilor art. 126 alin. (2) din Constituția României, republicată, prin dispozițiile art. 14 alin. (2) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, s-a stabilit faptul că **„Părțile trebuie să își facă cunoscute reciproc și în timp util, direct sau prin intermediul instanței, după caz, motivele de fapt și de drept pe care își întemeiază pretențiile și apărările, precum și mijloacele de probă de care înțeleg să se folosească, astfel încât fiecare dintre ele să își poată organiza apărarea”**.

De asemenea, potrivit prevederilor art. 254 alin. (1) din Legea nr. 134/2010, republicată, cu modificările și completările ulterioare, **„probele se propun, sub sancțiunea decăderii, de către reclamant prin cererea de chemare în judecată, iar de către pârât prin întâmpinare, dacă legea nu dispune altfel. Ele pot fi propuse și oral, în cazurile anume prevăzute de lege”**.

Excepțiile de la această regulă sunt prevăzute de art. 254 alin. (2) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia **„Dovezile care nu au fost propuse în condițiile alin. (1) nu vor mai putea fi cerute și încuviințate în cursul procesului, în afară de cazurile în care: 1. necesitatea probei rezultă din modificarea cererii; 2. nevoia administrării probei reiese din cercetarea judecătorească și partea nu o putea prevedea; 3. partea învederează instanței că, din motive temeinic justificate, nu a putut propune în termen probele cerute; 4. administrarea probei nu duce la amânarea judecății; 5. există acordul expres al tuturor părților”**.

Analizând dispozițiile menționate *supra*, rezultă că legiuitorul a instituit sancțiunea decăderii din dreptul de a mai propune probe în fața

primei instanțe, dacă acestea nu au fost propuse prin cererea de chemare în judecată, respectiv prin întâmpinare.

Art. 470 alin. (1) lit. d) din Codul de procedură civilă prevede că cererea de apel va cuprinde „*probele invocate în susținerea apelului*”. Prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, nr. 9 din 30 martie 2020 s-a stabilit faptul că „*În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 470, art. 478 alin. (2) și a art. 479 alin. (2) din Codul de procedură civilă, prin raportare la art. 254 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în noțiunea de probe noi ce pot fi propuse și încuviințate în faza apelului se includ atât probele propuse în fața primei instanțe prin cererea de chemare în judecată sau întâmpinare, cât și acelea care nu au fost propuse în fața primei instanțe sau au fost propuse tardiv, iar în privința lor prima instanță de fond a constatat decăderea*”¹.

Semnalăm că articolele din actul de bază, asupra cărora se intervine, fac parte din **Titlul II - Căile de atac, Capitolul II - Apelul**, care este o cale ordinară de atac.

Soluțiile legislative preconizate sunt norme de procedură, iar în conformitate cu dispozițiile art. 126 alin. (2) și ale art. 129 din Constituția României, republicată, exercitarea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești și procedura de judecată sunt stabilite prin lege. Potrivit prevederilor art. 129 din Constituția României, republicată, „*împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii*”.

În ceea ce privește aceste aspecte, în jurisprudența Curții Constituționale² s-a reținut faptul că „*norma constituțională cuprinde două teze: a) prima teză consacră dreptul subiectiv al oricărei părți a unui proces, indiferent de obiectul procesului, precum și dreptul Ministerului Public de a exercita căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești considerate ca fiind nelegale sau neîntemeiate; b) cea de-a doua teză prevede că exercitarea căilor de atac se poate realiza în condițiile legii. În alți termeni, prima teză exprimă dreptul fundamental înscris în art. 21 din Constituție privind accesul liber la justiție, fiind o teză ce conține o reglementare substanțială. Cea de-a doua teză se referă la reguli de procedură, care însă nu pot aduce atingere substanței dreptului conferit prin cea dintâi teză, iar în privința condițiilor de exercitare a căilor de atac, legiuitorul poate să*

¹ Precizăm că, potrivit prevederilor art. 517 alin. (4) din Legea nr. 234/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, „(4) *Dezlegarea dată problemelor de drept judecate este obligatorie de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I*”.

² A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 223 din 27 aprilie 2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 741 din 11 august 2023.

reglementeze termenele de declarare a acestora, forma în care trebuie făcută declarația, conținutul său, instanța la care se depune, competența și modul de judecare, soluțiile ce pot fi adoptate și altele de același gen, astfel cum prevede art. 126 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia „Competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege”³.

De asemenea, din aceste prevederi rezultă că *„legiuitorul are libertatea de a stabili cazurile și condițiile în care părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac și procedura de urmat în asemenea situație. Astfel, legiuitorul poate exclude folosirea unor căi de atac sau poate limita utilizarea anumitor instrumente procesuale aflate la îndemâna părților, fără ca prin aceasta să se încalce litera sau spiritul Legii fundamentale”⁴.*

În ceea ce privește apelul, prin Decizia nr. 541 din 10 noiembrie 2022⁵, paragraful 17, Curtea Constituțională a arătat că, în optica noului Cod de procedură civilă, calea de atac de drept comun a redevenit apelul. Totodată, Curtea Constituțională a reținut în jurisprudența sa⁶ faptul că *„în noua reglementare procesual civilă apelul constituie o cale ordinară de atac cu caracter devolutiv, prin intermediul căreia instanța de apel statuează atât în fapt, cât și în drept, în timp ce recursul a fost conceput drept cale extraordinară de atac, ce poate fi exercitată numai în condițiile și pentru motivele expres și limitativ prevăzute de lege”.*

5. Sub rezerva observațiilor formulate la **pct. 4 supra**, formulăm următoarele observații și propuneri:

5.1. Din punct de vedere al respectării normelor de tehnică legislativă, este necesară reformularea **părților dispozitive ale pct. 1-6 ale articolului unic**, astfel:

„1. La articolul 470, după alineatul (1) se introduce un nou alineat, alin. (1¹), cu următorul cuprins:”;

„2. La articolul 470, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:”;

„3. La articolul 471¹, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:”;

„4. La articolul 476, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:”;

³ În acest sens, a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 482 din 9 noiembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1200 din 15 decembrie 2004.

⁴ A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 527 din 10 noiembrie 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 114 din 9 februarie 2023, paragraful 18.

⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 117 din 10 februarie 2023.

⁶ A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 733 din 20 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 230 din 26 martie 2019, paragraful 19.

„5. **La articolul 478, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:**”;

„6. **La articolul 479, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:**”.

5.2. La **pct. 1**, referitor la soluția legislativă preconizată pentru **art. 470 alin. (1¹)**, semnalăm că sintagma „*au apărut*” este insuficient de clară, fiind necesară revederea textului.

Pentru unitate terminologică cu dispozițiile art. 449 alin. (4) din actul de bază, este necesară înlocuirea sintagmei „*de către prima instanță*” cu sintagma „*de prima instanță*”.

5.3. La **pct. 2**, în ceea ce privește norma propusă pentru **art. 470 alin. (4)**, pentru unitate terminologică cu dispozițiile art. 194 lit. e) la care se face trimitere, sugerăm înlocuirea sintagmei „*probele propuse sunt martori sau înscrisuri*” cu sintagma „*dovezile propuse sunt cu martori sau prin înscrisuri*”.

Totodată, în considerarea dispozițiilor art. 37 alin. (2) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sintagma „*se vor aplica*” trebuie reformulată, astfel încât verbul verbele să fie utilizat la timpul prezent, forma afirmativă, pentru a se accentua caracterul imperativ al dispoziției respective.

Formulăm prezenta observație și pentru sintagma „*va dispune*” utilizată la **pct. 3** în textul propus pentru **art. 471¹ alin. (3)**, pentru sintagma „*se va pronunța*” din norma preconizată la **pct. 4** pentru **art. 476 alin. (2)**, pentru sintagma „*se vor putea folosi*” utilizată la **pct. 5** pentru textul **art. 478 alin. (2)** precum și pentru sintagma „*va putea dispune*” din norma preconizată la **pct. 6** pentru **art. 479 alin. (2)**.

5.4. La **pct. 4**, referitor la norma propusă pentru **art. 476 alin. (2)**, semnalăm că sintagma „*numai pe baza acestora*”, prin gradul mare de generalitate, este improprie stilului normativ, fiind necesară reformularea acesteia, astfel încât să se înțeleagă la ce referă pronumele demonstrativ „*acestora*”.

PREȘEDINTE

Florin IORDACHE

București

Nr. 442/29.04.2024